

Myšlení jako akt (výkon)

I když ve skutečnosti nikdy nejde o jeden izolovaný myšlenkový akt, můžeme se pokusit takový akt v myšlenkách (tedy v reflexi) jakoby izolovat a alespoň předběžně a zjednodušeně modelovat příslušný jeden takový akt, který se nějak vztahuje ke svému intencionálnímu předmětu (event. ne-předmětu). Ať už sám myšlenkový akt po vnější stránce (třeba fyziologicky, ale i psychologicky atd. popsatelně) vypadá jakkoli, musíme vzít s dostatečnou důsledností na vědomí, že každý takový akt se vztahuje k něčemu, co není součástí ani složkou tohoto aktu (to náleží k podstatě tzv. intence a intencionality). Budeme-li nakloněni odmítat redukcionisticky chápaný myšlenkový akt jako zásadně popsatelný zvnějšku (z odstupu) a tedy připustíme-li, že každý myšlenkový akt má také svou nepředmětnou (vnitřní, niternou) stránku, pak je třeba se stejnou důsledností odmítnout onen intencionální model (předmět resp. ne-předmět) chápat jako složku nebo součást vnitřní (niterné) stránky myšlenkového aktu (a vůbec myslícího subjektu). Takový intencionální model však nikdy nemůžeme ztotožnit s žádným skutečným („reálným“) předmětem, tj. se žádnou skutečností, ke které se onen myšlenkový akt vposledu vztahuje, neboť navzdory tomu, že vždycky potřebujeme shledávat jistou podobnost či spíše „reprezentativnost“ myšlenkově vytvořeného modelu vzhledem k (resp. vůči) reálné skutečnosti, nikdy se takový model nemůže vykázat všemi znaky, charakteristickými pro reálnou skutečnost, ale vždycky je v něčem chudší, ochuzenější. Klasicky označovala filosofická tradice to, co každému intencionálnímu modelu chybělo, jako „existenci“, ale naproti tomu k „esenci“ započítávala všechny vlastnosti ostatní (eventuelně s tím, že „esence“ není vlastnost); ochuzování reálné skutečnosti chápala tradice jako oddělování, odtrhování některých jejích složek, tedy jako „abstrakci“.

(Písek, 151120-1.)